B.A.(with Credits)-Regular-Semester 2012 Sem IV

BA24B-18 - Philosophy - Logic (Indian and Western)

P. Pages : 2 | GUG/W/16/5041

Time : Three Hours | Max. Marks : 80

सूचना :- 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. अ) हेत्वाभास कशाला म्हणतात ? बौध्द अनुमानातील हेत्वाभासाची विस्तृत चर्चा करा. **16**

किंवा

ब) अनुमानाची जैन तर्कशास्त्रानुसार व्याख्या सांगून जैनांनी केलेले अनुमानाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

2. अ) सांकेतिक तर्कशास्त्रानुसार अनुमान म्हणजे काय हे सांगून अनुमानाचा आकार आणि अनुमानाचे द्रव्य यातील भेद उदाहरणासहित स्पष्ट करा. **16**

किंवा

ब) निर्णय पध्दति कशाला म्हणतात ? 'सत्यतासूची पध्दती निर्णय पध्दति आहे' उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) बौध्द अनुमानातील 'सद्‌हेतु' ची संकल्पना स्पष्ट करा.

2) जैन अनुमानातील 'पक्षधर्मता' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

3) सत्यता व वैधता यातील भेद सांगा.

4) दुर्बल 'किंवा' कशाला म्हणतात ?

किंवा

अ) बौध्द अनुमानातील व्याप्तिग्रहोपाय ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) जैन अनुमानातील 'दशावयवी अनुमान' सांगा.

क) 'द्रव्यात्मक व्यंजनाचा विरोधाभास' कशाला म्हणतात ?

ड) 'निषेध', 'संयोग' आणि 'वियोग' या सत्यता फलात्मक मिश्रविधानांची सत्यतासूची सांगा.

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) बौध्द अनुमानानुसार 'पूर्ववत्' अनुमान स्पष्ट करा.

munotes.in

2) जैन अनुमानातील 'अकिंचितकर हेत्वाभास स्पष्ट करा.

3) सत्यताफलात्मक व असत्यताफलात्मक विधानातील फरक स्पष्ट करा.

4) उक्तवचनी, यादृच्छिक व व्याधाति विधानाकाराच्या उदाहरणासहित व्याख्या द्या.

किंवा

अ) बौध्द अनुमानातील तादात्म्य, तदुत्पत्ति व अनुपलब्धी हे हेतुचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) जैनांची 'व्याप्तिग्रहोपाय' संकल्पना स्पष्ट करा.

क) A.E.I.O. ह्या व्हेन प्रणीत आकृत्या स्पष्ट करा.

ड) सत्यतासूचीच्या आधारे खालील विधानाकार उक्तवचनी, यादृच्छिक की, व्याघाति ठरवा **कोणतेही दोन**

i) $[(p \supset p) \cdot q] \supset p$

ii) $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$

iii) $[(p \cdot p) \vee p] \supset p$

5. खालील प्रश्नांची चार ते पाच ओळीत उत्तरे द्या. **16**

1) बौध्द अनुमानातील 'लिंग परामर्श' संकल्पना सांगा.

2) जैन अनुमानातील 'आंतरव्याप्ति आणि बहिरव्याप्ति' या संकल्पना स्पष्ट करा.

3) खालील विधानांचे चिन्हीकरण करा **कोणतेही दोन.**

i) सरिता एकतर उंच आहे किंवा लठ्ठ आहे.
(सरिता उंच आहे - स)
(सरिता लठ्ठ आहे - ल)

ii) जर पाऊस पडला तर आणि तरच गर्मी कमी होईल.
(पाऊस पडला - प)
(गर्मी कमी होईल - ग)

iii) विद्या आणि किशोर शाळेत गेले.
(विद्या शाळेत गेली - व)
(किशोर शाळेत गेला - क)

4) निगामी आणि विगामी अनुमानातील फरक स्पष्ट करा.

****

munotes.in